

www.e-rara.ch

De piscibus et aquatilibus omnibus libelli III novi

Gessner, Conrad

Tiguri, [1556]

Zentralbibliothek Zürich

Shelf Mark: 18.2031

Persistent Link: <https://doi.org/10.3931/e-rara-4928>

P. Ovidii Nasonis halieuticon liber.

www.e-rara.ch

Die Plattform e-rara.ch macht die in Schweizer Bibliotheken vorhandenen Drucke online verfügbar. Das Spektrum reicht von Büchern über Karten bis zu illustrierten Materialien – von den Anfängen des Buchdrucks bis ins 20. Jahrhundert.

e-rara.ch provides online access to rare books available in Swiss libraries. The holdings extend from books and maps to illustrated material – from the beginnings of printing to the 20th century.

e-rara.ch met en ligne des reproductions numériques d'imprimés conservés dans les bibliothèques de Suisse. L'éventail va des livres aux documents iconographiques en passant par les cartes – des débuts de l'imprimerie jusqu'au 20e siècle.

e-rara.ch mette a disposizione in rete le edizioni antiche conservate nelle biblioteche svizzere. La collezione comprende libri, carte geografiche e materiale illustrato che risalgono agli inizi della tipografia fino ad arrivare al XX secolo.

Nutzungsbedingungen Dieses Digitalisat kann kostenfrei heruntergeladen werden. Die Lizenzierungsart und die Nutzungsbedingungen sind individuell zu jedem Dokument in den Titelinformationen angegeben. Für weitere Informationen siehe auch [Link]

Terms of Use This digital copy can be downloaded free of charge. The type of licensing and the terms of use are indicated in the title information for each document individually. For further information please refer to the terms of use on [Link]

Conditions d'utilisation Ce document numérique peut être téléchargé gratuitement. Son statut juridique et ses conditions d'utilisation sont précisés dans sa notice détaillée. Pour de plus amples informations, voir [Link]

Condizioni di utilizzo Questo documento può essere scaricato gratuitamente. Il tipo di licenza e le condizioni di utilizzo sono indicate nella notizia bibliografica del singolo documento. Per ulteriori informazioni vedi anche [Link]

P. OVIDIINA
SONIS HALIEVTICON
LIBER

Ccepit mundus legem, dedit arma per omnes:

Admonuitq; sui vitulus sic nanque † minaci,

Qui nondum gerit in tenera iã cornua fronte. † minatus

Sic damæ fugiunt, pugnant virtute leones,

Et morsu canis, & caudæ sic scorpius ictu:

Concussisq; leuis pinnis sic euolat ales.

Omnibus ignotæ mortis timor, omnibus hoste

Præsidiumq; datum sentire & noscere teli

Vimq; modūq; sui, sic et Scarus arte sub vndis

† Sin *

* Decidit, assumptaq; dolo tandem pauet escã:

Non audet radijs obnixa occurrere fronte,

Auersus crebro veniens † sub verbere caudæ,

Laxans subsequitur, tutumq; euadit in æquor. † sed

1. Quinetiã si forte aliquis (3) dampus nataret

Mitis luctãtem Scarus hunc in vimine vidit,

Animãtes
omnes sua
arma et su
præsidia in
telligere n
tura.

† minatus

Scarus.

Legi potes

Contexan

si forte le

ui de uimi

ne nassam

* Incidit.

† sed

3. *Auersi caudam morsu tenet, atq; **

** nato quem texitq; resultat **

Sepia.

*Sepia tarda fugæ, tenui cum fortè sub vnda
Deprensa est, iam iamq; manus timet illa ra-
paeis,*

*Inficiens æquor nigrum vomit illa cruorem,
Auertitq; vices, oculos frustrata sequentes.*

Lupus.

Clausus rete Lupus, quamuis immanis et acer

† Cestheus.

4. † *Dimotis cauda: submissus sedet armis in
austri*

† deludit

*Emicat, atq; dolos saltu † diludit inultus,
Et (5) Muræna ferox teretis sibi conscia tergi,
Ad laxata magis conuersa foramina retis,
Tandem per multos euadit lubrica flexus:*

† quod pre-
uenit una.
Polypus.

*Exemploq; nocet, cunctis † interuenit vna,
At contra scopulis crinali corpore segnis
Polypus hæret, & hac eludit retia fraude,
Et sub lege loci sumit mutatq; colorem,
Semper ei similis quæ contigit, atq; vbi prædã
Pendentem (6) retis avidus rapit, hinc quoq; fallit
Elato calamo, cum demum emersus in auras
Brachia dissoluit, * populatumque expuui ha-
mum.*

id est spoli-
atum.
Mugil.

7. *At Mugil cauda pendentem euei berat escã,*

EXCU-

Excussamq; legit. (S) Lupus acri concitus ira,
 Discursu fertur vario, fluctusq; ferentes
 Prosequitur, quassatque caput, dum vulnere
 senus

Lupus.

Laxato cadat hamus, et ora potentia linquat.

9. Nec proprias vires nescit Murena nocendi,
 Auxilioq; sibi, morsu: nec eo t̄ minus acri
 Deficit, aut animos ponit captiua minaceis.

Murena
nimis.

10. Anthias his tergo, quæ nō videt, utitur ar
 mis;

Anthias ve
anthias

Vim spinæ nouitq; suæ, versoq; supinus
 Corpore lina secat, fixumq; intercipit hamū.

Græcis. ult
ma longa
ab Ouidio
corripitur

11. Cætera, quæ dēsas habitāt animalia syluas,

12. Aut uani quatiūt sēper lymphata timores:

Aut trahit in præceps non sana ferocia mētis.

13. Ipsa sequi natura t̄ mouet, vel cōminus ire.

Al' mone
uel docet.

c 14. Impiger et telo uenantum sternere pergit

d Agmina, et aduersis inferi sua pectora telis.

e t̄ Quoq; venit, fidens magis, & sublattior

ardet,

Sensus ui
detur, qu
propius
uenit, uel
quò mag
uulnerat
*.i. parte
corporis
carnosas

f Concuſſitq; * toros, et uiribus addidit irā:

g 15. Prodidit, atq; suo properat sibi robore letū.

a Fœdus Lucanus prouoluitur Visus ab antris:

b Quid nisi pondus iners, stolidæque ferocia

mentis?

4 H A L I E V T I C O N .

Aper.

*Aelus Aper setis iram denunciat hirtis:
Et ruit, oppositi nitens in vulnere ferri,
Pressus & emisso moritur per viscera telo.
Altera pars fidens pedibus, dat teega sequenti:
Ut pauidi Lepores, ut fuluo tergore Dame,
Et capto fugiens Cervus sine fine timore.
16. Ipsa sequi natura docet, vel comminus ire.
17. Hic generosus honos, & gloria maior E-
quorum.*

f. i. conce-
pto. sic pau-
lo post. Nā
capiunt a-
nimis pal-
nam.
Equi.

*Nam capiunt animis palmam, gaudentq; tri-
umpho.*

*Seu septem spatijs circo meruere coronam,
Nonne vides victor quanto sublimius altum
Attollat caput, & vulgi se venditet aura?
Celsaue cum caeso decoratur terga Leone,
Quam tumidus,* quantoque venit spectabilis
actu.*

quanto
eniat.

*18. * Compestatq; solū generoso concita pulsu
Vngula sub spolijs grauiter redeuntis opimis?
19. Quae laus prima Canum? quibus est audacia
praiceps:*

anes.

*Venandiq; sagax virtus, viresq; sequendi.
Quae nunc elatis rimantur naribus auras,
Et nunc demisso quaerunt vestigia rostro,
Et produnt clamore fera: dominūq; vocando,*

Incepti

Increpitant. quem † si collatis effugit armis:

*Insequitur tumulosque Canis, camposq; per
omneis.*

Noſter in arte labor poſit⁹, ſpes omnis in † illa.

*Nec tamen in medias pelagite pergere ſedes**

Admoneã, vaſliq; maris tentare profundum.

Inter vtrunq; loci melius moderabere finem.

† Aſpera num ſaxis loca ſit: nam talia lentos

Depoſcũt calamos: at (20) purum retia littus:*

Nũ mons horrentes demittat celiſior umbras

In mare: nã variẽ † quidam fugiũtq; petuntq;.

21. Nũ vada ſubnatis imo viridẽtur ab herbis.

† Oblectetq; moras, & molli ſeruiat algæ.

† Deſcripſit ſedes varias natura profundĩ:

Nec cunctos vnã voluit conſiſtere piſces.

Nam gaudent pelago, quales Sombriq; (22)

Bouesq;,

Hippuri celeres, & nigro tergore Milui,

Et precioſus Helops noſtris incognitus vndis,

Ac durus Xiphias, iclu non mitior enſis:

Et pauidi magno fugientes agmine Thunni:

Parua Echeneis adeſt, mirum mora puppibus

ingens:

Tuq; comes ratium, tractiq; per æquora ſulci,

† ſi fera do-
minum ef-
fugerit.

Cane. eſt
.n. generis
dubij a-
pud Græ-
cos pariter
& Latinos.
*De piſca-
tione.

† De eſt uer-
bum, aſpi-
ce, aut ſimã
le.

*Litus.

† Piſces qui
dam.

† Id eſt, fe-
cit, & diſtin-
xit.

Piſces pela-
gij.

Elops meli-
us ſine aſpi-
ratione.

Vide ſcho-
lia ad po-
ſtremum
carmen.

23. Qui semper spumas sequeris Pöpile nitētes:

24. Cercyrosq; ferox scopulorū sine moratus,
Cantharus ingratus succo, tum concolor illi

Orphus.

Græcis ἰσ-

φῶς vel ὄρ

φῶς Atti-

cē.

†Pager uel

Pagrus.

Græcis φᾶ-

ρῶς vel

πᾶρῶς.

Alij saxati-

libus ad-

scribunt.

Orphas, cæruleaq; rubēs (25) Erythrinus ἰ vn

Insignis Sargusq; notis, insignis & alis: (da:

Et super aurata Sparulus ceruice refulgens:

Et rutilus† Pagur, & fului Synodontes: &

ex se

Concipiens Channe gemino fraudata parente:

26 Tum viridis squamis paruo saxatilis ore,

Et rar⁹ Faber, et pictæ (27) Mormyres, et auri

28. Chrysofhyris imitata decus, tum corporis

(29) Vmbræ

30. Liuentis, rapidiq; Lupi, Percæq; Tragiq;.

Quin laude insignis caudæ (31) Melanurus, &

ardens

Auratis Muræna notis, Meruleq; virentes,

Immitisq; suæ Conger per vulnera gentis,

Et capitis duro nociturus Scorpius ic̄tu,

Ac nunquam æstino conspectus sydere Glau-

cus.

At contrā herbosa pisces laxantur hæcena,

Vt Scarus, epastas solus qui ruminat escas.

Fœcūdūq; genus (32) Mænærelamirosq; Sma-

risq;:

Atq;

pisces lito-
ales.

Atq; immunda (33) Chromis, meritò vilissi-
ma Salpa:

Atq; auium dulces nidos imitata sub vndis:

Et (34) Squal⁹ tenui suffusus sanguine Mull⁹.

Fulgentes Soleæ candore, & concolor illis

† Passer, & Adriaco mirandus littore Rhom-
bus,

In cœno
degit Op-
piano.

Tunc (34) Epodes lati, tū molles tergore (36)

Rane.

Extremi pas.

*

*

*

Lubricus et spina nocuus nō (37) Goui⁹ vlla:

Et nigrum niueo portans in corpore virus,

*

38. Lolligo, diriç; Sues, sinuosaç; (39) cess.*

Et tam deformi non dignus nomine Asellus:

Tuç; peregrinis Acipenser (40) nobilis vndis.

*

Pelagia et
lolligo m
gna.

Deerant non admodum multa in ma-
nuscripto exemplari consumpta pe-
nitus uetustate, inquit Georgi .Logus.
Nos etiam pauca deesse inde conijci-
mus, quòd omnia quæ Plinius citat (li-
cet corrupta quædam) hîc reperiâtur.

(1) Mihi uidetur (inquit Plinius) mira & quæ Ouidius prodidit, piscium ingenia, in eo uolumine quod Halieuticon inscribitur. Scarum inclusum natis, non fronte erumpere, nec infestis uiminibus caput inferere: sed auersum caudæ ictibus crebris laxare fores, atq; ita retrorsum erumpere. quem luctatum eius si fortè alius Scarus extrinsecus uideat, apprehensa mordicus cauda adiuuare nixus erumpentis.

(2) Extrinsecus natans, Plin. si legas, dum ponè nataret, constabit uersus.

(3) Adiuuat nixum erumpentis, Plin. legi potest, atque trahendo, Captiuum texto socium de carcere soluit.

(4) Lego, latitat submissus arenis post hunc uersum inseruerim alium: At piscis captus, qui Graio est nomine Cestreo. Nā hoc de Cestreo (.i. mugile, quem forte eundem esse ignorauit Ouidius, cum inferius iterum de mugilis astutia scribat, aut hoc nihil prohibet: nā & de muræne astutia denuò scribit) ostendit Oppian. lib. 3. de piscibus: ubi & alia quædam similiter, ut hoc in loco Ouidius, describit. Lupum Plinius ex Ouidio scribit rete circumdatum, harenas arare cauda, atque ita conditum transire rete.

(5) Muræna. In Oppiani lib. 3. de piscibus non rectè Irgitur sphyræna, pro smyræna. nam & myræna, & smyræna Græcè dicitur. Muræna maculas appetit ipsas, conscia teretis ac lubrici tergi, tum multiplici flexu laxat donec euadat, Plinius ex Ouidio.

(6) Seris, id est lineæ, cui annectitur esca. uel cirris. i. capillamentis, & brachijs suis rapit & inuadit. Ouidius scribit Polypum hamos appetere, nec prius dimittere quam escam circumrolerit, aut harundine leuetur extra aquam, Plinius.

(7) Scit & mugil esse in esca hamum, insidiasq; non ignorat: auiditas tamen tanta est, ut cauda uerberando excutiat cibos, Plin.

(8) Minus in prouidendo Lupus solertiæ habet, sed magnum robur in pœnitendo. nam ut hæsit in hamo,

mo, tumultuoso discursu laxat uulnera, donec exci-
dant insidiæ, Plinius.

(9) Muræna etiam nou ignorat uires proprias tum
nocendi alijs, tū ad auxiliandum sibi in morsu esse si-
tas. præmordet. n. lineam. Neque mordendi uim re-
mittit, donec omnino debilitata se captam & uictam
fateatur. Murænae amplius deuorant quàm hamum,
admouentq; dentibus lineas, atq; ita erodunt, Plini-
us ex Ouidio.

(10) Pytheas id tradit idem (lego, Anthiam tradit
idem) infixam hamo inuertere se, quoniam sit dor-
so cutellato, spinaq; lineam præsecare, Plin.

(11) Digreditur ad animantes terrestres, ut eas minus
industriæ uel astutiæ, quàm plerosq; pisces habere
ostendat. Equos tamen & canes laudat.

(12) Id est, aut nimis sunt timida, aut nimis audacia:
& animi tantum affectu, non ingenio aut astutia ali-
qua utuntur.

(13) Sequi fugientia, & omnino ire resistentibus.

(14) Hos uersus omnes accipio de urso, & eo ordi-
ne lego quem literæ signatæ indicant.

(15) Mallem proruit, si actiue acciperetur. Simul, om-
nes foras proruant se, Terentius.

(16) Abundat hic uersus, paulò antè suo loco posi-
tus. aut ita legendum, Ipsa fugam natura docet, non
comminus ire.

(17) Equorum animus generosus est, neq; timidus,
neque insanè audax aut furibundus.

(18) Nihil in hoc uersu desidero. asteriscum tamen
appositum reliqui. Sic & Lucanus eleganter dixit,
undas compefcere remis.

(19) Canes (præsertim uenatici) similiter ut equi
animosi, generosiq; sunt: non timidi, non cum furo-
re audaces.

(20) Purum, sine saxis & algis.

(21) Post hunc deest uersus, talis aut similis, In fudo,
soleatq; illic se pascere piscis,

(22) Boues Oppianus collocat in cœno maris.

(23) *Aelianus penultimam corripit, Ερ κείνοις νέ-
μεισαι καὶ πομπίλος, ὅμ πόσει ναῦται Αζούσαι.*

(24) *Κερκουρι Oppiano circa petras conchulis ple-
nas degunt. apud Plinium circa finem libri 32. perpe-
ram legitur Bopgyros.*

(25) *Plinius ex Ouidio nominat Orphum ruben-
tem, rhacinum ἤ; pullum, perperam ut apparet: ni-
si coracinū legas pullum, & forte carmen unum de-
sit. Scio quidem etiam Oiphum rubere.*

(26) *Ilego, Tum uiridis Teragus paruo sax. ore. nā
Plinius paruum teragum ex Ouidio nominat.*

(27) *Plini^s etiā pictas mormyras ex Ouidio nominat
Græcis mormyros & mormylos dicitur, penultima
breui. Καὶ μὸρμυλῶ ἀϊόλῶ ἰχθύς, Oppianus.*

(28) *Aurei ἤ; coloris Chryson, apud Plinium non
recte, pro Chrysofryn.*

(29) *Vmbrā alij saxatilem faciunt, & alios quoq; ex
his quos Ouidius hīc pelagios facit, ut Merulam
Scorpium Litorales uerò Melanurum & Mormylū.
Lupos circa hostia fluminum, etc.*

(20) *Oppiano Mænæ & Tragi in cæno maris de-
gunt.*

(31) *Plinius inter alios ex Ouidio Labrum cauda
placentem nominat, corrupta nimirum pro Me-
lanuro uoce. nam Labrum pro pisce nullus aucto-
rum habet. Labrax uerò lupus est proximè ab eo no-
minatus. nec refert, quòd hunc Ouidij piscem ceu
nouū Plinius proferat antea quoque ab eo nomina-
tum, cum in alijs etiam idem fecerit, uel obliuione,
uel ignorantia, ut Orpho, & Erythrin o.*

(32) *Ilego Mænæ, Lamyros ἤ; nam & Mænæ fœ-
cundæ sunt, & Lamyros piscis a Plinio nominatur:
idem fortè qui Larimus Oppiani libro 5.*

(33) *Chromin qui nidificet in aquis, Plinius ex O-
uidio nominat, sed inepte, nisi librarij corruperunt:
Aristoreli phycis siue Fuca piscium solus nidificat.*

Quamob-

Quamobrem post sequentem uersum, Atq; auium dulcis nidos imitata sub undis, addo : Fuca sagax, principiū alterius uersus, cuius reliqua defunt. quāuis scio Fuca pro Phycide à Gaza factum esse nomē.

(34.) Et Squalus, & tenui etc. uideatur autem Squalum pro Cephalo dixisse, per syncopen. sic squilla pro scilla, sed nulla syncope.

(35.) Sic etiam Plinius nominat ex Ouidio. Ex alijs (quod scia) nemo hoc nomē posuit. Lopidæ uulgò Romæ dicuntur pisces quidam plani & lati.

(36.) Ranas marinas de genere piscium intelligo.

(37.) Gobij uel Cobij, in petris & arenis degunt Aesliano. Lubricus Gobij epitheton dixerim : quāquā Olifthos. i. Lubricus, sui generis piscis est Oppiano prope ostia fluuiorum.

(38.) Pelagia est lolligō magna.

(39.) Piscis alicuius nomen deesse apparet: aut forte serpens legendum. constat. n. marinas quasdam serpentes esse, easq; circa litora magis. Thessa quidem piscis est Plinio, idem scilicet thristæ : cui tamē sinuofæ epitheton non conuenit.

(40.) Helopem quoq; dicit Ouidius esse nostris incognitum undis: ex quo apparet falli eos, qui eundem accipenserem existimauerunt, Plinius. quasi accipenser Romæ cognitus esset, cum tamen

Ouidius eum quoq; peregrinum esse canat

FINIS.